Punkt i protokollet PR 13/2018 rd

Plenum

Tisdag 27.2.2018 kl. 14.00—20.09

6. Moderskapslag

Medborgarinitiativ MI 3/2016 rd
Utskottets betänkande LaUB 1/2018 rd

Andra behandlingen

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 6 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas.

Debatt

19.03 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä äitiyslakiesitystä on markkinoitu ja viety eteenpäin vedoten siihen, että lapsella olisi jo heti syntymästä kaksi juridista vanhempaa, ettei se veisi teoriassakaan keneltäkään isää pois, päästäisiin pitkistä ja raskaista adoptioprosesseista eroon ja lapsi saisi turvaa siltä varalta, että äiti kuolisi jo synnytyksessä. On myös väitetty, ettei äitiyslakiesitys vaikuttaisi mitenkään isyyteen eikä rikkoisi lasten perus- ja ihmisoikeuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kaikki nämä väittämät ovat virheellisiä, harhaanjohtavia tai erittäin hataria perusteluja. Harva on tullut ajatelleeksi, että esityksen myötä joukko lapsia menettää todellisuudessa mahdollisuuden oman isän vahvistamiseen, vaikka lapsen synnyttänyt äiti ja hänen kumppaninsakin isyyden vahvistamista toivoisivat, vaikka lapsi ja lapsen isä sitä myös toivoisivat ja vaikka lapselle toista äitiä ei vahvistettaisikaan. Harva on myöskään ajatellut, että esityksen myötä, ellei lapselle ole voitu vahvistaa isää, lastenvalvoja on velvollinen selvittämään olettamaansa äitiyttä, vaikka lapsen synnyttänyt äiti ei tätä vaadi eikä toinen nainen tätä halua. Jos selvityksen perusteella katsotaan, että toinen nainen olisi lapsen toinen äiti, eikä hän kuitenkaan tätä tunnusta, lastenvalvojan tehtävänä olisi kanteen nostaminen ja kanteen ajaminen äitiyden vahvistamiseksi. Tuskin naiset naiskumppaniensa kanssa ovat tällaista kannattamassa.

Toisin kuin useasti on toistettu, tämän esityksen myötä lapsi ei tule saamaan kahta juridista vanhempaa heti syntymästä. Tämä esitys tuo mahdollisuuden äidin kumppanille, joka on yhteisymmärryksessä lapsen synnyttäneen kanssa antanut suostumuksen hedelmöityshoitoon, jo ennen synnytystä tunnustaa äitiytensä. Tunnustus toimitetaan viipymättä lastenvalvojalle. Äidiksi tunnustautuneella on kuitenkin mahdollisuus perua tunnustamisensa 30 vuorokauden aikana lapsen syntymän jälkeen, ja tämän vuoksi, isyyslakia myötäillen, vasta 30 vuorokautta syntymän jälkeen lastenvalvoja lähettää tunnustuksen maistraattiin vahvistettavaksi, ja vasta maistraatin vahvistuksen jälkeen toinen on juridinen vanhempi, ei siis heti syntymästä.

Todettakoon, että nykyisellä sisäisen adoption menetelmällä vanhemmuus on mahdollista vahvistaa helposti jo nopeammin. Hedelmöityshoitoihin liittyen käydään tavallisesti useita kertoja tutkimuksissa ja hoidoissa, raskausaikana neuvolakäynnit ja seurantakäynnit tutkimuksineen ovat normaalia arkea, samoin lastenneuvolakäynnit synnytyksen jälkeen. Tähän kuvioon sisäiseen adoptioon liittyen raskausaikana yksi soitto viranomaiselle ja synnytyksen jälkeen nopeimmillaan yksi käynti on yksinkertainen tapa ja voi tuoda sisäisen adoption vahvistuksen hyvinkin nopeasti.

Äidin kuolemaa ei kenenkään lapsen kohdalle toivoisi. Tämä onneksi on Suomessa niin harvinaista, että luovutetuilla siittiöillä raskaana olevan äidin kohdalla se tapahtuu kerran noin 400 vuodessa, joten tämä ei voi olla lainsäätämisen perustelu.

On vakuuteltu, ettei esitys veisi teoriassakaan keneltäkään isää. Toisin kuin useasti on toistettu, toteutuessaan tämä esitys vie joukolta lapsia isän, oman isän vahvistamismahdollisuuden kokonaan, lopuksi ikää pois. Kuulemisissa tähän on kiinnitetty huomiota, ja muutosta esitykseen on hyvässä lausunnossaan halunnut muun muassa Monimuotoiset perheet -verkosto. On ymmärrettävää, että 80 pykälän esitys, jossa viitataan usein muun muassa isyys- ja hedelmöityshoitolakeihin, on vaikea hahmottaa käytännön merkityksen kannalta. Esityksen myötä isyyden menetys kolahtaa kuitenkin joukolle lapsia. Tämä on seurausta hedelmöityshoitolain parikäsitteen muutoksesta. Nykyisen hedelmöityshoitolain parilla tarkoitetaan miehen ja naisen muodostamaa paria, jossa lapselle on siis sekä äiti että isä. On ymmärrettävää, että aikoinaan on säädetty, ettei siittiöiden luovuttajaa parin ollessa kyseessä voida vahvistaa isäksi ja että käytetään siittiöitä, joiden luovuttaja ei ole antanut suostumusta isyyden vahvistamiseksi. Esityksen mukaan parin käsite muuttuu sisältäen myös kahden naisen parin, jossa ei ole eikä hedelmöityshoitolakiin jäävän rajoituksen mukaan koskaan voi ollakaan lapselle vahvistettavaa isää. Isää ei siis voida vahvistaa, vaikka lapsen synnyttänyt äiti, hänen kumppaninsa, vaikka lapsen isä ja lapsi itsekin sitä toivoisivat. Tämä pätee, vaikka toista äitiä ei koskaan vahvistettaisikaan äidiksi.

Perus- ja ihmisoikeusasioihin perehtyneet juristit ovat kiinnittäneet huomiota tähän selvään nykytilan heikennykseen. Perustuslakivaliokunnan perusteellista arviota vaati useampikin taho myös kuulemisissa, myös yksityisoikeuden emeritusprofessori Saarenpää. Viime viikolla tässä salissa yli 80 edustajan poissa ollessa äänestettiin kuitenkin, ettei perustuslainmukaisuudesta tarvita lisäarviota. Tähän perusteluna käytettiin muun muassa sitä, että lakivaliokunnassa oli kuultu valtiosääntöjuristi Hidéniä. Hän kuitenkin itse totesi lausunnossaan: ”En ole lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen ja sen soveltamiskäytäntöjen asiantuntija.”

Perus- ja ihmisoikeuksiin perehtyneet juristit, varatuomarit Lahdenperä, Nikula ja Anttinen, nostavat esiin nykytilan heikennyksen ja kirjallisesti perustelevat: ”Kyseessä on muutos nykyiseen oikeustilaan, sillä isyyslain 3 §:n 3 momentti mahdollistaa tällä hetkellä lapsen isyyden vahvistamisen naisparin saaman hedelmöityshoidon jälkeen annetun suostumuksen perusteella. Sääntelyn kohteena olevalta lapsiryhmältä lopullisesti poistettavaksi esitettyä mahdollisuutta saada isyys asianmukaisesti vahvistettua ei ole tarkasteltu lainkaan perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta oikeusministeriön valmistelussa eikä lakivaliokunnan mietinnössäkään. Näin siis, vaikka kyseessä on selkeä heikennys myös vallitsevaan oikeustilaan nähden. Kysymys on yhdenvertaisuuteen kuuluvasta lapsen tasa-arvoisesta kohtelusta, josta siis lakiehdotuksessa esitetään poikettavaksi. Myös isyyslain keskeinen periaate, että lapsi 15 vuotta täytettyään voisi määrätä itse omasta sukuasemastaan, sivuutetaan lapselle kuuluvana oikeutena lakiehdotuksessa kokonaan.” Puhemiehistölle

osoittamansa kirjeen lopussa nämä juristit vetoavat: ”Lakiehdotusta ei voida sen valmisteluun liittyvän menettelytapavirheen vuoksi säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä eikä sitä tulisi ottaa joko lainkaan käsiteltäväksi tai se tulee toisessa käsittelyssä hylätä.”

Äitiys- ja — toisin kuin usein väitetään — myös isyys-käsitteet muuttuvat esityksen myötä. Äitiys raskauteen ja synnytykseen ja adoptioäitiyteen liittyen saa rinnalleen aivan toisenlaisen tunnustamis-, ilmoitusmenettelyyn perustuvan äitiyden, mikä voidaan myös perua. Esityksen 3 §:ssä sanotaan, että äitiyttä ei voida vahvistaa hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella, jos isyys lapseen nähden on isyyslain mukaan todettu tai vahvistettu tai se voidaan todeta tai vahvistaa. Seuraava 4 § ja edelleen 13 § kuitenkin osoittavat, että tämäkään säädös ei ole pysyvä vaan todetusta isyydestäkin tehdään käsite, josta kuitenkin voidaan hyväksymisen myötä luopua, ja se kumoutuu maistraatissa, kun toisen äidin tunnustaminen vahvistetaan. Isyydestä ei siis luovuta biologisen, geneettisen isän, aviomiehen tai adoptioisän eduksi, vaan isyydestä tehdään juridinen käsite, josta isä voi toisen naisen tunnustamisen hyväksymisen myötä luopua kokonaan.

Myös 36 § nostaa esiin ja vieläpä kannerajoituksin tavan, jolla edellä mainittu 3 § vesittyy. Vaikka on tullut esiin seikkoja, joista on syytä epäillä, ettei lapsi ole saanut alkuaan hedelmöityshoidosta vaan on olemassa fyysinen, biologinen isä, niin äitiytensä tunnustanut voi siitä huolimatta kirjallisesti ilmoittaa, että lapsi on hänen. Tämän jälkeen hänellä ei ole mahdollisuutta korjata, oikaista asiantilaa myöhemmin totuudenmukaiseksi, vaikka itse haluaisikin. Samoin jos lapsen synnyttänyt äiti on kirjallisesti hyväksynyt edellä mainitun kirjallisen ilmoituksen, hänelläkään ei myöhemmin ole oikeutta lakisääteisesti kanteella oikaista tilannetta, vaikka haluaisikin, ei vaikka molemmat naiset niin haluaisivat. Tuskinpa naisparit kannattavat, että tämän esityksen myötä heidän oikeuksiaan asiantilan oikaisemiseksi äitiyteen ja isyyteen ja niihin liittyviin kanneoikeuksiin rajoitetaan.

Äitiyslakiesityksessä ei myöskään ole asetettu toiseksi äidiksi tunnustautujalle täysi-ikäisyyden rajaa, vaan myös alaikäinen lapsi, äitiä itsekin tarvitseva, voi tunnustautua ja tulla vahvistetuksi toiseksi äidiksi. Tämä tuntuu todella oudolta jo lastensuojelullisesta näkökulmasta tunnustautujaa ajatellen.

Arvoisa puhemies! Teen esityksen lakiesityksen hylkäämiseksi.

Tämä lakiesitys rikkoo erityisesti lasten perus- ja ihmisoikeuksia. Se heikentää isyyden vahvistamismahdollisuutta ja vie joukolta lapsia kokonaan isyyden vahvistamismahdollisuuden pois ja huonontaa näin merkittävästi nykytilaa, asettaa lapset hyvin eriarvoiseen asemaan. Myöskään lapsivaikutusten arviointia ei olla tehty. Esitys tuo synnytykseen perustuvan äitiyden ja adoptioäitiyden lisäksi lakiin hämmentävän käsitteen: äitiyden, johon pääsee ilmoitusmenettelyllä, äitiyden, jonka voi myös peruuttaa. Äitiys polkee myös isyyttä ja muuttaa myös isyyden käsitteen, josta voidaan luopua toisen naisen hyväksi. Tämä ei ole lasten, ei äitien eikä isien etu. Esitys mahdollistaa, ettei synnyttäjän, äidin, tarvitse olla juridisesti nainen.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys sisältää myös sellaisia pykäliä, jotka rajoittavat äitien kanneoikeuksia, pykäliä, jotka velvoittavat lastenvalvojan nostamaan kannetta toista naista kohtaan, vaikka kumpikaan naisparin osapuolista ei tätä halua eikä vaadi — siis pykäliä, joita naisparin osapuoletkaan tuskin kannattavat. Esityksen pykälissä on ristiriitaisuuksia, eikä se anna myöskään selkeitä linjauksia, millä perusteella oikeusistuimessa ristiriitatilanteissa ratkaistaisiin, kenet vahvistettaisiin tunnustuksen perusteella toiseksi äidiksi.

Näiden perusteella, siis esityksen epäkohtien ja heikkouksien, lasten edun ja lasten ensisijaisten oikeuksien sekä äitiyden ja isyyden vahvan merkityksen säilyttämisen vuoksi teen esityksen äitiyslakiesityksen hylkäämiseksi. — Kiitos.

19.15 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Tanuksen tekemää hylkäysesitystä.

Tässä äitiyslaissa on sellainen luonne, jota ihmettelen yli kaiken, ja se on tämä: Tämän meidän kansakuntamme yksi suurimpia ongelmia on isättömyys, ja tämä halutaan nyt kirjata lakiin isättömyyden vahvistamiseksi ja edistämiseksi. Me siis viemme isättömyyden edistämisen lakiin sillä tavalla, että lapsi ei koskaan voi saada itselleen vahvistettua isää. Ainoana maana maailmassa me siis olemme säätämässä lain, joka vie lapselta ensin oikeuden isän kokemiseen 18 vuoden ajaksi, ja kun hän sitten täyttää 18 vuotta ja saa tietää biologisen isänsä, ei tätä isää voida koskaan vahvistaa isäksi. Äitiyslaista on siis tullut isättömyyslaki. Nämä sotienjälkeiset sukupolvet, jotka etsivät isiänsä, ja heidän lapsensa, jotka kantavat isättömyyden taakkaa, ovat yhteiskunnassamme merkittävä ryhmä. Parhaillaankin meillä on erilaisia realitysarjoja tv-kanavilla, joissa etsitään näitä kadonneita isiä. Ja sitten täällä eduskunnassa me olemme vahvistamassa lakia, joka vie isän kokemisen ja isän vahvistamisen lapselta lopullisesti. Eikö suunnan tulisi olla täysin toinen?

Täällä on käytetty argumenttina muun muassa sitä, että tämä laki ei muuta nykytilaa millään tavalla. Kyllä muuttaa, monella tavalla. Ensinnäkin nykytilassa naispari voi halutessaan myös vahvistaa lapselle isän ja he voivat pitää isän läsnä niin halutessaan tämän naisparille hedelmöityshoitojen kautta hankitun lapsen elämässä, mutta tämän äitiyslain myötä tämä mahdollisuus poistuu silloin kun tämä naispari haluaa vahvistaa lapselle kaksi äitiä ennen lapsen syntymää. Sitten täällä on myös esitetty sellainenkin näkemys, että ei tämä vie isää keneltäkään, joka on täysin käsittämätön jo ihan senkin pohjalta, kun lukee lakivaliokunnan mietinnön, jossa selkeästi todetaan, että isyyttä ei voida tämän lain myötä enää vahvistaa sellaiselle lapselle, jonka tämä naispari on hedelmöityshoitojen kautta saanut ja jolle kaksi äitiä on vahvistettu ennen synnytystä.

Arvoisa puhemies! Yksi asia tässä myös ihmetyttää, ja se on tämä säätämisjärjestys, jolla tätä asiaa on viety eteenpäin. Kansalaisaloite on tullut suomalaiseen yhteiskuntaan uutena tapana, jolla kansalaiset voivat suoraviivaisesti osoittaa erilaisia tahdonilmaisuja siitä, millaisia lakeja he toivoisivat tulevan. Nyt on käynyt kaksi kertaa niin kuin edellisen hallituksen aikana, kun hallituskumppanit eivät pystyneet sopimaan ja pääsemään yksimielisyyteen siitä, tuoko hallitus sukupuolineutraalin avioliittolain vai ei. Kun kristillisdemokraatit hallituskumppaneina tätä vastustivat, sitä ei hallitusohjelmaan otettu. Mutta sitten masinoitiin kansalaisaloite sukupuolineutraalin avioliittolain aikaansaamiseksi, johon sitten hallituksessa istuvat ministerit lähtivät mukaan ja tällä tavalla olivat tukemassa tämän kansalaisaloitteen menestymistä. Tämä äitiyslaki on toinen sellainen, jossa toimitaan samalla tavalla. Kun Sipilän hallitus ei halua tätä lakia tuoda, niin jälleen masinoidaan kansalaisaloite, ja sitten hallituksessa olevat henkilöt lähtevät tämän lain taakse ja vieläpä niin, että otetaan oikeusministeriön valmistelu tähän taakse. Kysyn nyt: olisiko aika hieman tarkistaa tätä kansalaisaloitteen roolia, kun siitä näyttää tulevan jopa tällainen hallituksessa istuvien ministereiden ja puolueiden ohituskaista oman hallitusohjelman rinnalle? Siis näin on nyt tapahtunut kaksi kertaa. Mietin, että ehkä kansalaisaloitteen roolia pitäisi tarkistaa.

Olen esittänyt lakivaliokunnan mietinnössä vastalauseen lakiehdotuksen hylkäämiseksi. Keskeisin peruste hylkäämiselle on, että lakiehdotuksen hyväksymisen myötä syntyy li-

sää lapsia, joiden kohdalla oikeus isyyden vahvistamiseen on poistettu laintasoisesti lopullisesti. Näitä on vuosittain noin 160, kymmenessä vuodessa 1 600 ja niin edelleen ja niin edelleen. 40 vuodessa syntyy merkittävä määrä lapsia, jotka lainsäädännön voimalla ovat isättömyyteen tuomittuja, ilman että heillä on koskaan ollut mitään mahdollisuutta vaikuttaa asiaan.

Lainsäätäjän ei tule säätää sellaisia lakeja, jotka lisäävät isättömyyttä. Tämän ohella katson, että aloitteessa huomioidaan puutteellisesti lapsen etu ja murennetaan vakiintunutta äitiyskäsitystä. Lisäksi asian yhteiskunnallisen painavuuden ja laajuuden huomioon ottaen katson, ettei asian valmistelu ole ollut riittävän perusteellista kattavan käsittelyn varmistamiseksi muun muassa erilaisten säätelyratkaisujen vertailun ja lapsivaikutusarvioimisen osalta ja että valiokunnan olisi tullut pyytää asiasta myös perustuslakivaliokunnan lausunto.

Kun sosiaali- ja terveysministeriö on kirjannut, millä tavalla lapsivaikutusten arvioinnit tulisi tehdä, se on kirjannut siihen kolmitasoisen mahdollisuuden. Niin sanottua ennakoivaa vaikutusten arviointia, jossa huolellisesti käydään läpi, mitä jostakin asiasta lapselle seuraa, ei ole tehty. Sitten on niin sanottu prosessimenettely, joka tarkoittaa sitä, että lain käsittelyn aikana pyydetään erilaisilta lapsiasiainjärjestöiltä lausuntoja esitettävästä laista. Tämä tie valittiin tämän käsittelyssä.

Kun nyt luemme läpi nämä kaikki lapsiasiainjärjestöjen lausunnot, sieltä voi tehdä selkeän havainnon: yksikään niistä ei käsitellyt lapsen oikeutta isään, ainoastaan näiden kahden naisen oikeutta saada vahvistettua kahden naisen äitiys tälle lapselle. Muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliiton antamassa lausunnossa todetaan — täytyy sanoa, että täysin väärin — että tämä laki ei vie lapselta isää, ja tekee mieleni kysyä, ovatko he edes lukeneet koko esitystä, kun se on yksi kirkkaimpia kohtia koko tässä lakiesityksessä. Kun näitä lapsiasiainjärjestöjen lausuntoja lukee, niin siellä on keskitytty lähinnä siihen, että lapselle vahvistetaan kaksi huoltajaa ennen lapsen syntymää, mutta ei ole ollenkaan käsitelty, mitä tästä järjestelystä tälle lapselle seuraa, mikä olisi ollut heille paljon tärkeämpi asia tarkastella.

Arvoisa puhemies! Vaikka äitiydestä ei ole säädetty laissa, sen määräytymisestä ei ole ollut epäselvyyksiä. Voidaan puhua universaalisesti ymmärrettävästä käsitteestä. Kansalaisaloitteen myötä äitiydestä ja äidistä muotoutuisi laissa säädetyin perustein täyttyvä juridinen määritelmä. Aloitteessa ehdotetaan, että synnyttävän naisen lisäksi nainen, joka yhteisymmärryksessä lapsen synnyttäneen kanssa on antanut suostumuksensa hedelmöityshoitoon, voidaan vahvistaa lapsen synnyttäneen äidin ohella lapsen äidiksi, minkä seurauksena lapselle ei voida vahvistaa isää. Ehdotettu äitiyslaki toisi vallitsevaan äitiyskäsitykseen ilmoitusluonteisen menettelyn kautta muodostuvan äitiyden.

Yhdenvertaisuuden nimissä: Jos katsomme niitä pareja, jotka joutuvat adoptiomenettelyn kautta hakemaan itsellensä oikeutta lapseen ja omaa lasta, he joutuvat pitkäaikaisiin prosesseihin, joissa pohditaan heidän kelpoisuuttaan äidiksi. Tässä laissa äidiksi voi vain ilmoittautua. Minusta se on väärin kaikkia näitä perheitä ja äitejä kohtaan, jotka joutuvat tämän kelpoisuusmenettelyn läpi kulkemaan.

Vaikka valiokunnan mietinnössä todetaan, että naisparille voidaan antaa hedelmöityshoitoa vain sellaisilla sukusoluilla, joiden luovuttaja ei ole antanut suostumustaan isyyden vahvistamiseen, niin toisen äidin vahvistaminen tarkoittaa voimassa olevaan isyyslakiin nähden isyyden vahvistamisen pois sulkemista niissä tapauksissa, joissa siittiöiden luovuttaja hoidon antamisen jälkeen antaisi yhteisymmärryksessä lapsen synnyttäneen äidin

kanssa suostumuksensa isyyden vahvistamiseen. Tämä laki on siinä mielessä erikoinen, että se vie nyt yhdeltä syntyvältä joukolta mahdollisuuden kaikkeen siihen, minkä muualla laki heille turvaa, eli sellaiseen lapsuuteen, jossa isä ja äiti ovat läsnä. Näille lapsille ei koskaan enää tämän lain myötä sellaista suoda.

Arvoisa puhemies! Tämä laki tulee ehdottomasti hylätä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Muistutan edustajia, että edustajien yhteinen sopimus on, että pitäydytään 10 minuutin puheenvuoroissa.

19.28 **Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin näin alkuun lukea eräältä kansalaiselta tulleen viestin:

”Edustan Suomen kansalaisena äänestäjiä. Olemme huolissamme tämän viikon keskiviikkona eduskunnassa äänestettävästä äitiyslaista, mikä ei ota huomioon lapsen etua saada oikeus lailla vahvistettuun isyyden tunnustamiseen. Äitiyslakiehdotus ei myöskään ole tasa-arvoinen suhteessa isyyteen, sillä laki ei anna mahdollisuutta isälle isyyden tunnustamiseen. Lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa lapsiasiavaltuutettu korostaa, että vanhemmuuden sääntelyssä tulee lähtökohtana olla lapsen oikeus vanhempiin, ei vanhempien oikeus lapseen. Lakiehdotuksen arvioinnissa tuleekin ensisijaisesti tarkastella lapsen etua ja oikeuksia suhteessa lapsen perusoikeuksiin.

Niin kuin tässä on kahteen kertaan jo todettu, lapsen yhdenvertaisuus on laajempi kysymys kuin eri perhemuotojen yhdenvertaisuuden tarkastelu. Perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilönä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Sääntelyn kohteena olevalta lapsiryhmältä lopullisesti poistettavaksi esitettyä mahdollisuutta saada isyys asianmukaisesti vahvistetuksi ei ole tarkasteltu lainkaan perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta oikeusministeriön valmistelussa eikä myöskään lakivaliokunnan mietinnössä. Kyseessä on siis selkeä heikennys vallitsevaan oikeustilaan nähden. Kysymys on yhdenvertaisuuteen kuuluvasta lapsen tasa-arvoisesta kohtelusta, josta siis lakiehdotuksessa esitetään poikettavaksi. Myös isyyslain keskeinen periaate, että lapsi 15 vuotta täytettyään voisi määrätä itse omasta sukuasemastaan, sivuutetaan lapselle kuuluvana oikeutena lakiehdotuksessa kokonaan.”

Arvoisa puhemies! Mihin ovat unohtuneet puheet siitä, miten tärkeätä se on, että lapset saavat viettää enemmän aikaa myös isien kanssa? Mihin ovat unohtuneet puheet siitä, että päiväkerhossa, lastentarhassa, esikoulussa ja peruskoulussa toivotaan olevan enemmän miespuolisia opettajia, jotta lapset saisivat kokea ja nähdä miesrooleja ja -hahmoja jo aikaisessa vaiheessa? Mihin ovat unohtuneet puheet siitä, että olisi tärkeää, että sekä isät että äidit pitäisivät yhtä pitkät vanhempainvapaat? Onko näillä puheilla mitään merkitystä nyt, kun me säädämme tätä lakia?

Värderade talman! Vart har den här diskussionen glömts bort? Det har hela tiden varit prat om mer jämställdhet mellan mannen och kvinnan i hemmet, hur viktigt det också skulle vara för barnen att de får se olika mansroller redan från tidig ålder, i barndagvården, i barnträdgårdarna, också i skolan.

Lopuksi kysyn, arvoisa puhemies, kuka meistä vastaa tulevaisuudessa niille lapsille, jotka kysyvät, kuka riisti minulta oikeuden isään, [Kari Kulmala: Hyvä kysymys!] ei kuoleman takia, ei avioeron takia, vaan huonon lainsäädännön takia. Kuka vastaa siihen?

19.32 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Olemme tänään kuunnelleet tästä asiasta erittäin hyviä puheita, ja näitä samanlaisia puheita toivoisi kuulevan enemmänkin, mutta sali on varsin tyhjä. Niin kuin edustaja Östman äsken sanoi, ne puhujat, jotka aikaisemmin ovat puhuneet hyvinkin tärkeistä asioista, ovat nyt täältä salista pois.

Mutta perimmäinen kysymyshän tässä on se, haluammeko maailmaan lisää isättömiä lapsia. Sitähän tässä ollaan tekemässä. Kansalaisaloitteessa äitiyslaiksi ollaan tuomassa lainsäädäntöön uudet säännökset äitiyden määräytymisestä. Esityksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa naisparille yhdessä annetun hedelmöityshoidon seurauksena syntyneelle lapselle kaksi äitiä, eikä lapselle voida tällöin enää vahvistaa isää. Mielestäni lapsen oikeus biologiseen isään on lapsen edun mukaista jo kansainvälisten sopimustenkin pohjalta. Niitä sopimuksia ei voida ohittaa olankohautuksella.

Kansalaisaloitteessa äitiyslain lähtökohdaksi on mainittu lapsen etu. Kuitenkin aloite toteutuessaan mitä suurimmassa määrin loukkaa juuri lapsen etua poistamalla lopullisesti mahdollisuuden isyyden vahvistamiseen.

Kansalaisaloitteella halutaan helpottaa hedelmöityshoidoilla lapsen saavien naisparien asemaa siten, että myös se äiti, joka ei synnytä, olisi lapsen virallinen äiti jo ennen lapsen syntymää. Mielestäni aloitteessa tältä osin murennetaan vakiintunut äitiyskäsitys ja huomioidaan puutteellisesti lapsen etu. Mielestäni lainsäädännön lähtökohtana tulee olla lapsen oikeus äitiin ja isään eikä vanhempien oikeus lapseen, kuten jo äsken kuulimme.

Laki turvaisi lapselle syntymästä lähtien kaksi juridista vanhempaa ja siten oikeudet muun muassa perintöön ja elatukseen. Lapsen tunnustaminen tapahtuisi isyyden tunnustamista vastaavalla tavalla, eikä naisparin tarvitsisi enää tehdä perheen sisäistä adoptiota kuten nykyään. Tässä kohtaa aloitetta on huomioitu jollain tavoin myös lapsen etu.

Laki koskisi vain naispareja, joille on annettu hedelmöityshoitoja tuntemattomien luovuttajien siittiöillä, siis sellaisten, jotka ovat kieltäneet mahdollisuuden isyyden vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä Kadonneen jäljillä -ohjelma saa lisää jatkoa. Jossain vaiheessa elämäämme haluamme tietää, mistä tulemme, ketkä ovat meidän biologisia vanhempiamme. Mielestäni tämä aloite ei sitä mahdollista eikä turvaa isän ja lapsen etua riittävällä tavalla. En voi neljän lapsen isänä äänestää tämän kansalaisaloitteen puolesta.

19.36 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin nostaa vielä muutaman asian esiin.

Tämä käsittelyssä oleva äitiyslakiesitys pohjautuu siis kansalaisaloitteeseen, ja kansalaisaloite on laadittu viime hallituskaudella oikeusministeriössä tehdyn esityksen pohjalta. Kaikilla on ajatus — tai näin on väitetty — että se olisi hyvin valmisteltu esitys. Kuitenkin kun asiakirjoja käy läpi, sieltä selviää, että viime hallituskauden viimeisenä syksynä tämä esitys on runtattu läpi hyvin kiireellä. Myös se työryhmä, joka asetettiin tätä esitystä valmistelemaan, toteaa itse, että heidän työhönsä annettu aika oli poikkeuksellisen lyhyt. Näin ollen ei voida katsoa, että oikeusministeriössä ja valmistelevassa työryhmässä olisi huolella käsitelty esitystä ja sen seuraamuksia.

Edelleen lakivaliokunnassa kansanedustajat, ja monet muutkin kansanedustajat, ovat vedonneet siihen, että kaikki suuret lapsijärjestöt kannattavat tätä esitystä. Nyt kuitenkin näkisin niin, että esitys, yli 80 pykälän esitys, on hyvin monimutkainen. Siinä pitää verrata myös isyyslakia ja hedelmöityslakia, enkä millään voi uskoa, niin hyvää työtä kuin suuret

lapsijärjestöt tekevätkin, että siellä olisi pystytty käymään kaikkien näiden eri lakien pykälien yhteisvaikutuksia läpi. Todennäköisesti tilanne onkin niin, että sieltä on poimittu muutama pykälä, joita kannatetaan, ja sitten perustuen siihen olettamaan, että oikeusministeriössä esitys olisi huolella valmisteltu, sitä edelleen myös suuret lapsijärjestöt kannattavat. Ja edelleenkin monet kansanedustajat ovat perustaneet kannatuksensa siihen, että nämä lapsijärjestöt kannattavat esitystä. Näin kun tätä ketjua, jatkumoa, tarkastelemme, tuntuu, että voiko Suomessa todella vuonna 2018 lainvalmistelu olla näin hatarissa perusteissa.

Halusin nostaa esiin vielä nämä perus- ja ihmisoikeusjuristit, jotka todella ovat lähettäneet myös kirjelmän eduskuntaan ja myös puhemiehistölle ja myös kirjallisesti esittäneet, että kysymystä lapsen isyyden vahvistamismahdollisuudesta ja sen poistamisesta ei voida nykyisen perusoikeustulkinnan valossa pitää vain oikeuspoliittisena. Lapsen näkökulmasta katsottuna kysymys on mitä suurimmassa määrin perusoikeuskysymyksestä, ja he ovat katsoneet, että lainvalmistelu ei ole ollut hyvää ja lakiehdotukset ovat ristiriidassa perustuslain 6 §:n 3 momentin yhdenvertaisuuden periaatteen kanssa. Sen lisäksi lakiehdotukset ovat ongelmallisia myös perustuslain 10 §:n yksityiselämän suojan kannalta, ja näin esimerkiksi professori Ahti Saarenpää on todennut myös lausunnossaan lakivaliokunnalle. Nämä Forum Externumin juristit totesivat siis, että näin ollen tätä lakiehdotusta ei voida sen valmisteluun liittyvän menettelytapavirheen vuoksi säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä ja joko sitä ei tulisi ottaa lainkaan käsiteltäväksi tai se tulisi toisessa käsittelyssä hylätä. Eli totisesti toivon, että kun huomenna tästä äänestämme, niin äänestämme tämän lakipaketin hylkäyksen puolesta. Tämä Forum Externum, josta kolme varatuomaria on lähettänyt kirjallisen esityksensä eduskunnalle ja myös puhemiehistölle, on siis yhdistys, minkä tarkoituksena on edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista perustuslain arvosisällön ja kansanvaltaisuuden sekä oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti. Tämä yhdistys harjoittaa itsenäistä ja riippumatonta perus- ja ihmisoikeuksien kansalaisvalvontaa. Tässä tilanteessa haluaisinkin kiittää heitä aktiivisuudesta ja siitä, että he ovat nostaneet näin selkeästi näitä nyt käsittelyssä olevan äitiyslakiehdotuksen epäkohtia esiin.

Edelleen haluaisin välittää teille kansalaisen kirjeen. Hän lähestyi meitä ja kirjoitti näin:

"Kun valmisteilla olevan lain tuloksena syntyisi lapsia, joilla ei ole isää, on asiallisessa vaikutusarvioinnissa annettava ääni niille, jotka ovat isättömyyden kokeneet. Hehän ovat tässä asiassa todellisia asiantuntijoita.

Viime sotien seurauksena maassamme oli isättömiä lapsia yli 50 000. Isän menetyksen tuottamaan suruun ja ahdistukseen liittyi monesti myös taloudellinen ahdinko, mitä yhteiskunta pystyi vain osittain korvaamaan. Mikään taloudellinen apu ei kuitenkaan voinut korvata isän menettämisen aiheuttamaa kaipuuta. Isän ikävää ovat nämä ihmiset kantaneet aina nykypäivään saakka. Ikävä täytyi peittää, sillä tärkeintä oli yhdessä sotaleskiäitiemme kanssa selviytyä arjesta, suunnitella ja rakentaa elämää ja tulevaisuutta niissä olosuhteissa, jotka sodanjälkeinen Suomi tarjosi. Orpoudesta puhuminen ei tuntunut sopivalta. Tänään, eläkeikäisinä, isättömyyden traumat ovat tulleet yhä enemmän esiin."

Meillä on varsin lähellä kokemus siitä, mitä on kasvaa ja elää isättömänä, mitä on isän ikävän kokeminen. Niin kuin tässä kirjeessä kirjoitetaan, viime sotien seurauksena maassamme oli isättömiä lapsia yli 50 000 ja tänään eläkeikäisinä isättömyyden traumat ovat tulleet yhä enemmän esiin kaikesta hyvinvoinnista huolimatta.

Edelleen haluaisin nostaa yhden näkökulman esiin. Oikeastaan tämä liittyy viime istunnossa esitettyihin asioihin ja nimenomaan siihen, kun puhuttiin anonyymeistä luovuttajista, joista on toistuvasti muulloinkin puhuttu. On toistuvasti esitetty, viime istunnossa muun

muassa edustaja Modig esitti, ettei keneltäkään vietäisi isää, koska voidaan käyttää anonyymejä spermanluovuttajia, jolloin ei siis tiedettäisi edes luovuttajan henkilöllisyyttä eikä näin ollen vietäisi keneltäkään isää. Anonyymien luovuttajien käyttö on kuitenkin ollut Suomessa laitonta jo vuodesta 2007 lähtien, eli kaikista luovuttajista Suomessa ja myös Suomessa käytettävän ulkomaisen luovuttajan spermasta on oltava luovuttajatiedot. [Antero Laukkanen: Juuri näin!] Samoin yksittäisen henkilön kaupallinen sperman hankkiminen ulkomailta on laitonta. Hedelmöityshoitoa varten sukusolujen tai alkioiden hankkimiseen ulkomailta on oltava Valviran lupa, ja lupa voidaan antaa tietyin ehdoin vain terveydenhuollon toimintayksiköille tai erikoislääkärille, ei siis ei-ammattihenkilöille. Anonyymeistä luovuttajista ja sperman hankkimisesta on kuitenkin puhuttu niin paljon. Paneekin miettimään, kuinka paljon Suomessa toimitaan tässä asiassa vastoin lakia.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin myös tässä yhteydessä käyttää tilaisuutta hyväkseni ajatellen omia asiakkaitani, potilaitani, niitä tuttaviani ja sukulaisiani, jotka kuuluvat erilaisiin vähemmistöryhmiin, myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Tämä puheeni perustuu nyt siihen, että myös viime istunnon jälkeen minusta oli kirjoitettu, että vihapuhuja Tanus on jälleen äänessä ja hän puhuu tällaista ja tällaista vihapuhetta. Näin ollen haluaisinkin vakuuttaa niin asiakkailleni, potilailleni, tuttavilleni ja sukulaisilleni, jotka kuuluvat niihin ryhmiin, joita myös tämä lakiesitys koskee, että kunnioitan ja arvostan teitä edelleen yhtä paljon kuin silloin, kun hoidin teitä asiakkainani tai potilainani, ja tulen hoitamaan teidän asioitanne ja tulen arvostamaan ja kunnioittamaan teitä aivan yhtä paljon kuin omassa ammatissani työskennellessäni. Eli pyydän, älkää uskoko niitä vihapuhekirjoituksia, mitä minuun liitetään täällä eduskunnassa työskentelyn myötä. Olen aivan samanlainen kuin olen aina ennenkin ollut, ja tulen olemaan. Arvostan jokaista ihmistä ainutkertaisena yksilönä ja teen työtä sen eteen, että joka ikinen kansalainen riippumatta ehkä mielipide- tai näkemyseroista voisi elää Suomenmaassa sillä tavalla, että jokaisella on kestävä hyvinvointi ja siihen pyrkimys ja jokaisella on myös sanan- ja mielipiteenilmaisunvapaus kaikissa asioissa toinen toistamme kunnioittaen. Näin toivon jatkossakin toimittavan.

19.46 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tänään me puhumme isyydestä ja sen merkityksestä lapselle. Mutta missä ovat kansanedustajat, missä ovat mieskansanedustajat, missä ovat isät? Minusta tämä on hyvä kysymys. Meitä on täällä tällä hetkellä 6 kansanedustajaa 200:sta. Onko isyys näin merkityksetön asia? Ymmärrän, että tuolla sähköisten viestimien äärellä on paljon ihmisiä, jotka pohtivat, mihin tämä kansakunta on menossa, kun tällaista lainsäädäntöä täällä tehdään.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Tanus viittasi lapsen oikeuteen saada tietää omat vanhempansa, ja luen täältä nyt ihan — kun todella paljon tulee kysymyksiä tästä asiasta — hedelmöityshoitolain 23 §:n, joka ei ole pitkä mutta valaisee tämän asian aika täydellisesti: ”Henkilöllä, joka on voinut syntyä luovutetusta sukusolusta tai alkiosta, on salassapitosäännösten estämättä oikeus 18 vuotta täytettyään saada palvelujen antajalta jäljennös hoitosuostumuksesta ja siihen merkitystä luovuttajan tunnuksesta. Ilmoittamalla luovutusrekisteriin luovuttajan tunnuksen hänellä on oikeus saada tietää luovuttajan henkilöllisyys.” Eli tämä on se kohta, johon liittyen olemme sanoneet ja todenneet, että tämän henkilön on mahdollista saada sitten 18 vuotta täytettyään nämä tiedot itsellensä.

Olisin vielä halunnut yhteen kohtaan täällä puuttua, ja se liittyy tähän äitiyden määräytymiseen.

Äitiyslakialoitteen 2 §:n perusteluissa todetaan: ”Äitiyden toteaminen ei edellyttäisi sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen. Tilanteissa, joissa henkilön oikeudellinen sukupuoli on vahvistettu mieheksi, mutta hän on säilyttänyt anatomisen sukupuolensa mukaisen suvunjatkamiskyvyn naisena, on mahdollista, että lapsen synnyttänyt henkilö on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies. Säännös mahdollistaa äitiyden toteamisen näissäkin tilanteissa.”

Voimassa olevan lain transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 1 §:n 1 kohdan mukaan henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietolaissa tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa sekä siitä, että hänet on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön. Äitiyslain perustelut ovat näin ollen ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Valiokunnan mietintöön on tietyiltä osin tehty muutoksia alkuperäiseen aloitteeseen, mutta tämän asian osalta mietinnössä ei tehdä korjausta. Valiokunnan olisi mielestäni pitänyt tähän asiaan puuttua. Jo pelkästään vallan kolmijako-opin mukaisesti lainsäätäjän velvollisuus on varmistaa, että lainsäädäntö on riittävän täsmällistä, eikä jättää tietoisesti epäselviä lainsoveltamistilanteita. Asia olisi vaatinut myös erillisen vaikutusarvioinnin.

Tämä tarkoittaa sitä, että kun miesparin toinen, transsukupuolinen, henkilö on vaihtanut sukupuolensa naisesta mieheksi mutta on säilyttänyt kykynsä tulla raskaaksi ja synnyttää, hän voi synnyttää tähän parisuhteeseen lapsen ja hänet merkitään väestörekisteriin naiseksi eli siihen sukupuoleen, josta hän on halunnut pois ja josta hän on halunnut vaihtaa identiteettiään. Tämä luo sekaannusta, tämä luo sellaisen tunteen, että onko tässä touhussa enää mitään järkeä.

Arvoisa puhemies! Olisi niin oikein, että tämä koko esitys hylättäisiin.

19.52 **Lea Mäkipää sin:** Arvoisa puhemies! En kovin hyvin tunne tätä esitystä, mutta muutamia ajatuksia ja lainauksia tästä paketista.

Valiokunnan asiantuntijoista osa katsoo, että ehdotettu äitiyslaki määrittelee äitiyden ja vanhemmuuden käsitteet uudelleen ja on ristiriidassa lapsen edun kanssa. Mutta äitiyslakipaketti sisältää idean uudesta ihmistyypistä, keinotekoisesta ihmisestä, jonka sukuyhteydet on katkaistu. Uusi ihminen ei saa äidikseen eikä isäkseen oikeaa vanhempaansa, koska vieraasta munasolusta ja siittiöstä hedelmöitetyn alkion äidiksi katsotaan lain edessä nainen, jonka kohdusta lapsi syntyy, ja vastaavasti isäksi se, joka on antanut suostumuksensa toisen miehen sukusolujen käyttämiseen.

Esityksessä lapsen isyyden käsitettä murretaan entisestään korvaamalla se äitiydellä. Järjestely toteutetaan poistamalla lapsen oikeus isään lapsen ulottuvilta lopullisesti ja peruuttamattomasti osana äidin hedelmöityshoitoa. Lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa, isäänsä ja äitiinsä, on pidetty ihmisyhteisössä perinteisesti lapsen oikeuksien kulmakivenä, josta on pidetty kiinni kynsin hampain lasten edun nimissä silloinkin, kun mies on osallistunut vain lapsen siittämiseen ja tahtonut jättäytyä sivuun uuden ihmisen elämästä. Nyt tästä siis halutaan päästä irti. Miten tällaiseen malliin on päädytty ja nähty se vieläpä aidosti lapsen edun mukaisena ratkaisuna? Tämä perustuu ajatusrakennelmaan, jossa lapsi ajatellaan valmiiksi isättömäksi olioksi, yksin naisen luomukseksi. Tämä vain ei pidä paikkaansa, koska jokaisella lapsella on biologinen isä.

Uutta lainsäädäntöä perustellaan monenlaisen hyvän lisäämisellä. Ihminen onkin taipuvainen tekemään suurimmat virheensä hyväntahtoisuuden tunteen vallassa, mutta mikä voima saa lainsäätäjän kieltämään isän? Tällä äitiyspaketilla vedotaan ja väitetään myös, että asia koskee suhteellisen pientä naisparijoukkoa.

Arvoisa puhemies! Täällä on näitä kirjeitä tullut hirmuisen paljon. Eräs henkilö kirjoittaa: ”Lakivaliokunnan mietintö äitiyslaista herättää kysymyksen, ovatko lapset leikkikaluja aikuisten itsekkäissä leikeissä. Mitä eduskunta oikein tekee, kun on hyväksymässä tämmöistä lakiesitystä? Jos isättömyyden tuskaan lapselle sitten 18-vuotiaana paljastetaan, että kyllähän se isäkin jossain oli, mutta ei hänellä ole merkitystä, kenen nuoren mielenterveys tuollaista kestää? Pidetäänkö lasta idioottina ennen 18 vuoden ikää? Lapset ovat mielestäni liian arvokkaita tällaiseen yhteiskuntakokeiluun.”

Ja niin kuin täällä on puhuttu, tämä laki tulisi ehdottomasti hylätä. Tulee myös mieleen, kun täällä eduskunnassa on keskusteltu perhevapaamallista ja täällä monet tahot ovat painottaneet sitä, kuinka tärkeää on, että isät hoitavat lapsia lapsen ollessa pieni. Tämä on niin ristiriitaista touhua. Ja kun tämä lakiesitys hyväksytään, varmaan meidän Herrammekaan ei tämmöistä hyväksy, vaan kyllä me saamme kokea sen omassa elämässämme ja Suomen kansan elämässä. Tämä on järjenvastaista.

19.56 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhden asian tässä vielä nostan esille, ja se on se, että nämä esitykset liittyen näiden naisparien tilanteeseen, että tälle lapselle voitaisiin vahvistaa kaksi huoltajaa ja vanhempaa, olisi voitu hoitaa isyyslakia muuttamalla, huoltajuuslakia muuttamalla, monella eri tavalla, niin kuin Asianajajaliiton lausunnossa todettiin, että tätä lakia ei olisi tarvinnut näistä syistä ollenkaan säätää. Nyt kun me tämän äitiyslain tielle lähdemme, joka käytännössä on isättömyyslaki, me olemme sellaisessa tilanteessa, että me ikään kuin ylisäädämme tässä nyt lapsen tappioksi asioita. Olen paljon pohtinut sitä, miten täällä eduskunnassa voi toimia niin, miten se on mahdollista — kun kansalaiset odottavat, että me arvioimme ja kuuntelemme asiantuntijoita ja pystymme perustelemaan ikään kuin järkisyillä ne päätökset, joita me teemme, mihin me kaikki edustajat ymmärtääkseni pyrimme — että tässä asiassa tehdään jotain sellaista, mitä muualla maailmassa ei koskaan ole vielä tehty: lailla säädetään lopullista isättömyyttä.

19.58 **Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain haluan selkeyden vuoksi ilmoittaa, että kannatan edustaja Tanuksen tekemää hylkäysesitystä.

19.58 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Halusin myös vielä lyhyesti nostaa esille sen kummastuksen, että aivan niin kuin edustaja Laukkanen totesi ja monet asiantuntijat ovat todenneet, tarvittavat muutokset olisi voitu ja voitaisiin tehdä jo voimassa oleviin lakeihin pykäliä lisäten.

Nyt meillä on käsittelyssä ja huomenna äänestykseen tulee äitiyslaki — äitiyslaki — ja äitiys kai kaikille sanana ja merkityksenä nyt on joka tapauksessa varsin suuri. Meidän äitiyslakimme käsittelisi 99-prosenttisesti vain naispareja, joista toisen raskaus on saanut alkunsa hedelmöityshoidoista. Siis 52 vai 54 pykälääkö siinä äitiyslain osuudessa on, ja siinä on yksi pykälä, joka sanoo, että lapsen synnyttänyt on äiti, mutta kaikki muut pykälät käsittelevät naisparia ja nimenomaan siltä kannalta, että toisen naisen raskaus on alkanut hedelmöityshoidosta, ja siihen liittyen toisen naisen äidiksi tunnustautumista ja sen perumista ja kanteen nostamista ja kaikkia näitä asioita. Siis kun meidän äitiyslaissamme ei ole

mitään viittausta adoptioäitiyteen, ei isoäitiyteen eikä mihinkään muuhun, niin tämä tuntuu kovin kummalliselta, että Suomessa olisi äitiyslaki, jonka sisältö 99-prosenttisesti liittyy vain ja ainoastaan naispareihin, joista toisen raskaus alkaa hedelmöityshoidoilla. Eikö tämäkin ole todella kummallinen esitys? Toivoisin, että järki voittaa huomenna ja tämä esitys äänestyksessä hylätään ja tehdään tarvittavat muutokset jo voimassa oleviin lakeihin. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.